

Marija Kmetova:

Obisk.

Hana sedi na balkonu in je vsa v beli solnčni luči. Z napol odprtimi očmi gleda na morje, na to velikansko polje samih modrih, zelenih in zlatih pramenov; na vse tiste iskre, ki se svetlikajo, ugašajo in živijo, živijo v bujnem kipenju. Vsa silna vročina in vse to bujno življenje omamlja Hano in tako ji je, kakor bi bila med nebom in zemljo, nič več človek in vendar človek z vsem hotenjem in z vsem hrepenenjem po močnem, opojnem življenju. Tako dobro ji je, tako polno vsega in nobene želje ni, ne slutnje, ne skrbi v daljavi.

„Hana, tak pridi vendar v sobo!“ jo predrami glas. Hana se nasmehne in pravi:

„Čakaj še, Andrej; tako lepo je!“

„Ne razumem, kako se moreš peči na solncu v tej strašni vročini!“

„No, pridem, pridem.“

Hana počasi vstane in odide v sobo. Obraz ji je žareč in pekoč, in solnce je še vsepovsod na njej.

„Le kaj imaš s tem solncem! Ne razumem te,“ se jezi Andrej, ki leži na zofi in mu je silno vroče. Hana prisede k njemu in ga poboža po laseh.

„Ne jezi se, Andrej, ko je tako lepo, ko nama sije taka sreča, Andrej!“ In poljubi ga na ustnice.

Andrej jo prime za roko in pravi:

„Ko bi le ne imela časih takih čudnih navad! Ali te me zares spravijo v slabo voljo.“

„In vendar si moj, samo moj, Andrej!“

„O, ti Hana, ti!“ In objame jo, da se razgrnejo njeni težki lasje po njem. „Vidiš tako zelo sem tvoj in ti si vsa moja, vsa, vsa ...“

V tem zabrni zvonec.

Hana plane kvišku. „Nekdo je prišel!“

Popravi si lase in sede v naslanjač.

Vrata se burno odpro.

„Milka!“ vzklikne Hana sestri in Andrej vstane in sitno mu je.

„No, Andrej, kaj me ne poznaš več?“ pravi Milka, vsa mlada in vesela in polna neutešenega življenja.

„Oprosti, pravkar sem počival . . .“

„Si lenaril, bolje povedano, kaj ne, Hana?“

In segajo v roke in vsem žarijo obrazi.

„Pa kako? Tako naglo, nič nisi pisala. — Pa sedi, sedi in odloži. — In v tej vročini —“ hiti Hana in pomaga Milki, ki odloži slamnik, se zavrti pred zrcalom in kar pade v naslanjač in si piha z robcem v obraz.

„Puh, ta vročina! Kako sem prišla? Dolgčas mi je bilo doma, pa sem se kar v trenutku odločila in sem prišla k vama na počitnice. Ali vama ni všeč? Sicer mi je pa vseeno, če vama je všeč ali ne. Tukaj sem in ne odpravim se izlepa. Tako. — Kako je vroče, vroče!“

Hana vesela gleda na Milko. Andrej se smehlja, všeč mu je ta mladost in ta bujnost, prisede k njej in reče v smehu:

„Prav, da si prišla, se bomo vsaj smejali.“

„Kaj se ne smejeta s Hano?“

„Hana — no —“

„No?“ vpraša Hana.

„Hana je časih čudna; prejle na primer je sedela na solncu in jaz tega ne morem razumeti. In časih je vsa zamaknjena v dež, jaz se pa jezim na meglo in blato. In —“

„In — še vedno stara Hana, kakršno poznam od doma,“ pravi v smehu Milka.

„Lepa reč; tako slabo me sodita,“ odvrne Hana. Milka plane k njej in jo objame.

„Ne jezi se, ne jezi, bodi vesela! Veš, jaz sem vedno vesela in bi se rada smejala ves dan in vso noč kar dalje, dalje venomer —“

„Še jesti bi ne utegnila,“ pripomni v smehu Andrej in si prižge cigareto. Tudi Milka seže po njej, puha dim predse, končno se ji zaleti, da zakašlja, vrže cigareto na balkon in se zasmeje na ves glas.

Hana jo gleda in čuti, kako daleč je od nje.

In pogleda Andreja in dobro ji je, ko vidi, kako Andrej uživa v tem smehu in kako je ves blažen in srečen.

„Lačna sem, Hana, prinesi kaj, prinesi!“ zakliče Milka in Andrej ji pritrdi.

„Oh, saj res, kako sem pozabila,“ pravi Hana in odhiti skozi vrata. Zunaj postoji za trenotek in pogleda vase in nekaj jo zaboli v duši. Pa potegne z roko preko čela in gre dalje. —

* * *

Vsi drugačni so zdaj dnevi. Hodijo na izlete, vozijo se po morju; ves dan zveni smeh po hiši in Andrej in Milka sta kakor dva otroka.

„Kakor dva otroka . . .“

Ko je Hana prišla prvokrat do teh besed, se je nasmehnila; ko jih je izrekla drugič, se je zamislila. In zdaj stoji pred velikanskim vprašanjem in ne vé, kaj je vse to, kako in kaj. Ko so bili zadnjič na izletu, je dejala kar nehote: „Čudno, kako se vidva ujemata, vse drugače nego midva.“ Komaj je izrekla te besede, že so jo spekle; prestrašila se je, prebledela in Andrej je mislil, da ji je slabo od prenaporne hoje. — Od tistega dneva ne hodi Hana več z Andrejem in Milko, pravi, da ji ni dobro. In Andrej je vesel in Milki je tudi prav.

Hana poseda doma in premišlja.

„Kaj je to? Nekaj je, nekaj — držim tisto nekaj v rokah, a ko si ga hočem ogledati bliže, se mi izmuzne iz rok. In spet prihaja in odhaja. Pa kaj je?“ — Rada bi bila dobre volje, a sredi smeha se ji prelomi beseda; rada bi bila živahna, a že namerjena kretnja omahne v začetku; rada bi bila brez skrbi kot preje, a tam globoko v duši nekaj gloje in gloje in kljuva ves dan in vso noč. — Andrej je razigran, je dobre volje, je vesel tudi s Hano; a Hani se zdi, zdi se ji, da je nekaj vmes.

Pa kaj, kaj? —

* * *

Hana je spet sama doma.

Sedi v sobi in bere. Bere, a misli niso pri tisti knjigi, begajo in tavajo vseokrog. Slednjič porine knjigo daleč od sebe, sklene roke v naročju, nasloni se nazaj in gleda v svetilko. Pogleda na uro.

„Moj Bog, že enajst je! In kje sta onadva?“

Tedaj zaškriplje pesek pod balkonom, sliši pritajene glasove, Hano izpreleti grozna misel, hoče vstati, a noge so kakor priklenjene, še glava se noče okreniti. Pa sunkoma vstane, da jo zabolí po vseh udih, in gre počasi na balkon. Stopi v kot v senco in se nasloni na ograjo. Vsa sključena, bolj čepi kakor stoji. Tam spodaj sta Andrej in Milka. Hana ju hoče poklicati, a nekaj ji drži glas v grlu, da je tiho in čaka. — Vidi, ali prav vidi? Andrej objema Milko in jo poljublja, — dolgo, dolgo. Hani se skrči srce, zapeče jo v glavi, še bolj se sključi, in kakor da mora vse to gledati, se ne more niti geniti z mesta. Ne razume vsega

tega, zdi se ji, da ni res, kar vidi. Gleda, gleda in ne razume in vendar razume. V glavi ji šumi in zdi se ji, kakor da je raztegnjena v neskončno širjavo in daljavo in je ni nikjer več in še vsa tu v groznih bolečinah. Potem se obrne, sede k mizi in potegne knjigo k sebi.

„Še bediš?“ vpraša Andrej in obstane ob mizi.

„Da, berem,“ pravi tiho Hana in gleda dalje v knjigo, in črke zaplešejo v divjem vrtincu po vsej strani papirja.

„Zakaj pa ne spiš?“

„Zakaj?“ —

„Ker je pozno!“

„In zakaj nisi doma, ker je pozno?“ pravi Hana in se še bolj zagleda v knjigo.

„Tako krasna noč,“ reče Andrej in stopi na balkon. „Ti pa sediš doma! Kako si čudna — vsa drugačna si —“

„Si opazil?“ odvrne Hana in pogleda v steno.

„Kaj?“ se začudi Andrej. „Zaspan sem, grem spat. In ti?“

„Kje je Milka?“

„Ah, ta že spi spanje pravičnega! Tako je trudna; daleč sva bila in lepo je bilo, da, lepo.“ In že se obrne in odide v spalnico.

Hana ugasi luč in dolgo strmi v temó. Potem leže, a vso noč se ji zdi, da je ni, da ni res, da živi. Da je nekje daleč onkraj vsega in je vendar prav v sredi neke velikanske groze, ki jo počasi vsrkava vase, vso — do zadnje kaplje krvi. —

V jutru pa vidi ves ta dogodek v milejši luči. „Neumna sem,“ se tolaži, „razposajena sta, nemara je bila vsesкупaj le igrača. In, no — in saj sta si vendar v sorodu! Tako natančna vendar ne smem biti, moj Bog!“ In gre spet po opravkih in hodi spet na izlete in izprehode.

Vendar, kaj je to? Ali se ne zastró Milki oči, ko vidi, da gre ona z njima? Ali ni Andrej čudno zamišljen in potr v vseh teh dnevih? Ali ne iščeta oba besed in so jima kretnje kakor prikovane? — Toda Hana noče verjeti svojim očem in ne svojim slutnjam. Gluha in slepa hoče biti; hoče, hoče, hoče.

* * *

Potekajo dnevi polni dvomov in polni groze za Hano. Komaj čaka konca počitnic. In vendar ne reče Milki niti besedice o svojih mislih; sram jo je. In tudi ne omeni, da bi odšla domov. „Preide vse to, preide,“ se tolaži. „Andrej se bo spametoval in vse bo

spet dobro.“ Vse? — V srcu jo zaskeli in hujše ji je, kot kdaj prej.

Nekoč pravi Andrej:

„V kavarno bi šli. Pa ne vem, če pojdeš tudi ti? Tako nekam bleda si.“

„Bleda?“ Hana se začudi, a že zasluti misel, ki jo ima Andrej za temi besedami.

„Te boli glava?“ reče tudi Milka. „Ostani doma, kmalu se vrneva.“

„Pa kaj toliko skrbita zame? Zdi se mi, da mi ni ničesar nocoj,“ odvrne Hana in oči ji žare v tajni grozi.

„Pa vidim, da ti ni dobro,“ pravi spet Andrej. „Le ostani doma; kaj bi se mučila! Saj vem, da si rada sama in ljubiš tihoto in mir.“

„Če mi je že res slabo, torej,“ odvrne Hana in neka težka mora pade nanjo.

Milka jo objame vsa vesela, a ta se odmakne, da Milka nalahno prebledi in ji zadrhtijo roke.

„Vidiš, kako si nervozna. Pazi se!“ ji pravi Milka in odhiti iz sobe.

„Lezi malo, dobro ti bo delo,“ reče še Andrej in je videti ves vesel in potolažen. Poljubi Hano na čelo, a ko se ta strese pri poljubu, ji pogleda Andrej v oči in pravi:

„No, Hana, kaj . . .“

„Saj veš, Andrej,“ prekine Hana besedo.

„Vem, vem; sama si rada, zbogom!“ in že odide za Milko.

* * *

„Nemara se ne motim in se tudi zadnjič nisem motila,“ reče Hana čisto mirno sama sebi, se nasloni na mizo in podpre glavo z rokami.

„Kaj naj storim?“ Pa se zmedejo misli in hudo ji je, da bi se vrgla v morje. „Jasnosti, jasnosti!“ zakliče skoraj glasno in prične spet premišljevati. „Torej: on — vesel človek, dobro. Ona — naivna, mlada, dehteča. Dobro. — O, moj Bog!“ Pokrije obraz z rokami in solze zdrknejo po prstih. „Ne — moči, moči!“ In vstane in hodi po sobi. „Dobro. Andrej — lahek, vesel značaj, ki — priznaj si to, Hana! — ki, ah, ki je čutil neko težo v meni, ki sem mu preresna, prežalostna, pre — prečudna, ha, ha, ha!“ Nasloni se za trenotek na stol in gleda v preprogo, pa spet hodi

dalje in dalje, hodi, kakor ujeta v železno kletko strašnih dvomov. „Dalje, Hana, kaj dalje!“ ji šepeče neki tajni duh. „Dalje? Da, dalje. Pa kam, moj Bog, kam?“ zakliče v obupu in se zgrudi na obraz na zofo in zaihti. Slednjič se skloni in obsedi. Ustnice se pretegnejo v obupen nasmeh. „Dalje? Nič. Morda —“ Spet se hoče tolažiti, a to pot je črna tema krog nje in ne vidi konca in ne poti. Potem se odpravi v spalnico.

* * *

V polsnu se predrami.

„Kaj šumi krog mene?“ Pogleda in vidi senco. Kri obstane v žilah. „Kdo je? Andrej? In kaj hoče?“ Oblači se, tiho se splazi do vrat in — Hana hoče krikniti, a glas ne more iz grla. — Vrata se odpro in pripro. Potem je vse tiho. — Hana skoči s postelje, nagloma vrže obleko naše in neka slutnja ali kaj — jo vodi do Milkine sobe. Prisluhne. „Kaj ni to šepetanje? Torej je res? Je res?“ Hana se prime za glavo, počasi zdrkne ob vratih in čepi na pragu. „Kaj bi zdaj? Ah, saj ni res, saj sanjam!“ Drgeta v mrazu, ki ji gre preko vseh kosti, siloma tišči robec na usta, da ne zavpije na ves glas. „Kaj zdaj? Krik — revolver — smrt — o, moj Bog!“ Sključi se popolnoma, a v sobi šepetanje, šepetanje . . .

„Joj, Hana, kaj zdaj?“ Že hoče prijeti za kljuko. „Ne!“ — Siloma se odtrga od vrat in se splazi do spalnice. Mrzel pot jo oblije in potem ji zažari obraz v peklenskem ognju in srce bije, bije, čisto glasno bije, kakor bi hotelo skočiti iz prsi. Zagrizi se v blazino in omotica jo obide. —

Ko se prebudi, je svetlo jutro, in Andrej spi in blažen smehljaj mu igra krog usten. Hani je čudno. Neko zlobo začuti v sebi. Stopila bi k Andreju in bi ga udarila naravnost v tisti srečni obraz. Ne — spet ji je, da bi se vrgla čezenj in ga poljubljala do onemoglosti in do smrti.

Hitro se obleče in odide v Milkino sobo. Ta leži vznak in roke ima prekrizane pod glavo in začudena pogleda Hano.

„Ti? Že zdaj? In kaj — tako bleda si —“ govori nekako v trepetu in se skloni in opre na komolec.

Hana obstane ob postelji. Grozna je. Živ ogenj ji polje iz oči, ustnice so blede in ves obraz je kakor iz kamena.

„Tako bleda? Saj si mi dejala snoči, da sem bolna; no, zakaj povprašuješ. Sicer pa, saj veš —“

„Kaj bi vedela?“ pravi nekako v strahu Milka.

„Veš — in tudi jaz vem,“ govori zamolklo Hana in kakor nož režejo njene besede.

„Govori razločneje, zdi se mi, da ti ni dobro,“ povzame Milka in strašna slutnja jo obide.

„Vidiš, Milka,“ govori v trepetu Hana, „ženska sem, kakršna bi ne hotela da sem. Ni mi do smeha in lahkih besed. Le eno, eno imam: globoko, globoko ljubezen. In ti, ti si ženska, kakršna je vseč vsem. Zato — saj veš, ne bom ti ponavljala dogodkov:—“

„Dogodkov?“

„Da. Le to: takoj pojdi domov!“ Hana se sesede na stol in čuti, da je led v njej.

„Kako misliš, kaj veš?“ pravi v strahu Milka.

„Vse vem, vse. Razumeš? Nocoj —“

„Nocoj? Joj, Hana!“ Milka skoči s postelje in poklekne pred Hano in se oklene njenih nog. Hana strahoma vstane.

„Ne, ostani, Hana! O, jaz, Hana! Odpusti, odpusti! Jaz ne morem, ne morem . . .“

„Ti, ti ga —“

„Ljubim ga, ah, tako ga ljubim!“ In pade na tla in zajoka na ves glas.

Hani je motno pred očmi. Opre se ob steno.

„Danes moraš odtod — takoj — in zdaj z bogom. Ne želim več besed.“

„Hana, odpusti, Hana, jaz ga ljubim!“

„Danes moraš odtod.“

In Hana odide vsa grozna in še srce ji ne bije.

* * *

Zvečer je Hana sama.

Tudi Andreja ni več.

